

تاثیر برنامه ریزی در بودجه بندی دروس بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

معصومه شکوهی

کارشناسی آموزش ابتدایی، آموزگار، دانشگاه آزاد اسلامی.

mshokohi1976@gmail.com

مصطفی صفدری دوغائی

کارشناسی آموزش ریاضی، دانشگاه فرهنگیان شهید بهشتی مشهد.

mostafasafdari1999@gmail.com

چکیده

در پی پیشرفت علوم و فنون، دانش های مربوط به اداره انسانی به همراه نگرشهای مدیریتی تحول یافته است و به دنبال چنین دیدگاهی نقش انسان در اداره سازمان ها در زمینه اداره امور کارکنان از کارگزینی به مدیریت منابع انسانی و امور کارکنان ارتقاء یافته و آنچه در ابتدا به صورت صدور حکم اشتغال مطرح بوده، به توسعه انسانی و بهبود کیفیت زندگی کاری تغییر جهت داده است. آموزش و پرورش، زیر بنای توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه است. بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت و ترقی جوامع پیشرفته نشان می دهد که همه این کشورها، آموزش و پرورش توانمند و کارآمدی داشته اند.

واژگان کلیدی: برنامه ریزی ، آموزش ، دروس ، معلم ، یادگیری .

هشتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران

محل برگزاری: تهران

۲۵ تیر ۱۴۰۰

مقدمه

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش ها در این نظام در واقع تلاش برای جامه عمل پوشاندن به این امر تلقی می شود. به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به سرنوشت کودکان، رشد و تکامل موفقیت آمیز آنان و جایگاه آنها در جامعه علاقه مند و نگران است و انتظار دارد دانش آموزان در جوانب گوناگون، اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی ها و نیز در ابعاد عاطفی و شخصیتی، آنچنان که باید پیشرفت و تعالی یابند (پورشافی، به نقل از مرادی 1392).

خانواده از نهادهای مهم و بنیادی جامعه است که نقش اساسی در زندگی فرد و جامعه دارد. امری غیر قابل تردید است. اگر چه فرزند از جامعه و اجتماعی، اهمیت خانواده در حکم نهادی ولی بیشتر تحت تاثیر خانواده است. تاثیر خانواده در کودک و نقشه ای مهم همسالان تاثیر می گیرد، آن در جنبه های سازندگی، فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و غیره بسیار مهم و عظیم است (قائمی، 1380) تاثیر خانواده در رشد همه جانبه کودک از لحظه تولد آغاز و با قدرت و فراگیری خاصی آشکار میشود و در سراسر زندگی باقی می ماند. روابط صحیح و متعادل والدین و فرزندان یکی از عوامل اثر در سلامت و بهداشت روانی آنان است. تحقیقات نشان می دهد که در میان عوامل گوناگونی مؤثر تاثیر متقابل کودک و والدین و که در پرورش و شخصیت سالم در کودکان و نوجوانان مؤثرند (نوابی نژاد، 1380).

اهمیت، جایگاه و نقش برنامه ریزی در تعلیم و تربیت تا حدی است که می توان گفت برنامه ریزی، کارایی و کفایت او، آیینی ی تمام نمای کفایت و کارایی هر نظام آموزش و پرورش می باشد و مهم ترین وسیله رسیدن جامعه به غایت و هدف های آموزش و پرورش، معلم صاحب صلاحیت است (رئوف، ۱۳۷۹؛ تقی پور ظهیر، ۱۳۸۱). باید توجه داشت که هر دانش آموز نسخه بی نظیر عالم خلقت است، پس داشتن نگاهی موشکافانه به شخصیت و منش دانش آموزان سبب می شود که هر یک را همچون جهانی ناشناخته و نسخه ای متفاوت در عالم هستی بدانیم و به تفاوت های فردی آنها توجه نماییم. لذا این مهم یکی از اصولی است که هر معلم باید بدان توجه داشته باشد.

مسلط بودن و استفاده از روش های یادگیری مختلف در حین تدریس نیز می تواند در تعمیق یادگیری دانش آموزان موثر باشد. مثلا اگر روش پرسش و پاسخ با طرح پرسش های هنرمندانه، هدفمند، منطقی، واضح و روشن مبتنی بر زمینه های علمی شاگردان، واگرا و برانگیزاننده از سوی معلم همراه شود، می تواند به پرورش و تقویت قدرت تفکر، استدلال و اظهار نظر، تفکر انتقادی، خلاقیت، اعتماد به نفس و انگیزه ی مطالعه و تحقیق در دانش آموزان کمک نماید (جاودانی، ۱۳۹۱، ص ۴۹).

سرعتی که دانش آموز در تکمیل پایه ها و درجات گوناگون دارد و بر حسب مقدارش، پیش افتادگی و سرعت یا عقب ماندگی وی اندازه گیری می شود (بیابانگرد، به نقل از مرادی، 1387)

پرورش و تقویت نیروی عقل از عوامل موثر در تعلیم و تربیت است چون عقل در کنترل تمایلات نفسانی و دعوت به اعمال نیک و پایبند بودن به مکارم اخلاقی نقش مهمی ایفا می کند. بعد عقلانی که به عنوان یک استعداد در وجود آدمی نهادینه شده است به خودی خود شکوفا نمی گردد. بلکه برای پیمودن راه تکامل، نیاز به هدایت و تربیت دارد (احمدی و نوری عیبلو، 1399، ص 63، به نقل از عشوری و همکاران، 1392). مزروقی در تعریف تربیت عقلانی آن را به معنای ایجاد شرایط مناسب برای پرورش قوه تفکر در انسان می داند وی عقل را اساس تعلیم و تربیت می داند و بیان می کند اگر فرد بخواهد به کمال انسان و الهی خود دست یابد باید تعقل را در خود پرورش دهد (احمدی و نوری عیبلو، 1399، ص 63). عقل از دیدگاه اسلام رسول و حجت خدا بر بندگانش است. امام کاظم (ع) می فرماید: «دو حجت برای انسان ها وجود دارد، یکی حجت ظاهر که انبیاء و ائمه اند و دیگری حجت باطن که عقول هستند» پس عقل حجت خدا بر مردم است. در متون اسلامی بر لازم بودن تربیت عقلانی تاکید شده است و تقویت جنبه ی عقلانی را سبب هدایت به سمت حقیقت هستی می داند و عقل نیز جز در بستر علم نمی روید و عالم شدن مستلزم این است که فرد مورد تعلیم قرار گیرد (مزروقی و صفری، 1386، ص 115).

هشتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران

محل برگزاری: تهران

۲۵ تیر ۱۴۰۰

هدف های تربیت عقلانی شامل: پرورش قوه ی فهم آدمی نسبت به جایگاه خود در عالم هستی، تقویت قوه ی تحلیل برای شناخت رابطه انسان با سایر ابعاد خلقت، هدایت عقل به سوی تقویت ایمان در فرد و دستیابی به حالتی که عقل و ایمان منطبق بر یکدیگر باشند و تفهیم اسرار خلقت و نسبت آن با خالق هستند (مزروقی و صفری، 1386، ص 120، به نقل از ملکی، 1379، ص 490).

بیان مسئله

صاحب نظران جدید تعلیم و تربیت، بر این باورند که معلم باید روش یادگیری را به دانش آموز بیاموزد نه اینکه صرفاً به انتقال فرمول ها و معلومات اکتفا کند. معلم باید دانش آموز را کمک کند تا خود تجربه کند و از طریق تجارب خود مطالب را فراگیرد، لذا توجه به کیفیت و شیوه تدریس معلمان باید امر بسیار ضروری و جدی تلقی شود و برنامه ریزان و مسئولان موظفند که فرصتهای لازم برای آشنایی هر چه بیشتر معلمان با روشها و الگوهای جدید و خلاق تدریس را فراهم نموده، و شرایط و امکانات را برای اجرای موفقیت آمیز این روش ها آماده نمایند.

فرض های روانشناسی رفتاری این است که مهارت های ساده و پایه باید بیش از مهارتهای تفکر، استدلال و حل مسئله آموخته شوند. درمقابل، نظریه های شناختی و سازندگی بر این باورند، که یادگیری واقعی حتی در ابتدایی ترین سطح مستلزم کوشش فعال یادگیرنده در ساختن دانش از راه تفکر و استدلال است، که صاحب نظران آموزشی به دیدگاه دوم تأکید داشتند.

3

در پی این تأکید، در سنجش این بوده است که روش ها و ابزارهای سنجش به گونه ای تهیه و به کار بسته شوند که درک و فهم، حل مسئله و استدلال، تفکر و کاربرد آموخته ها در شرایط زندگی واقعی را بسنجد. آزمون های عینی متداول که در فاصله های زمانی خاصی انجام می گیرد، نمی تواند پاسخگوی این هدف باشد. آنچه مورد نیاز است ابزارهایی است که تکالیف پیچیده و واقعی را در اختیار یادگیرندگان بگذارد و به آنان فرصت های طولانی تری بدهند تا به انجام آن تکالیف و حل مسئله بپردازند.

همانطور که به دو صورت ارزشیابی سنتی و ارزشیابی جدید (توصیفی) اشاره شده، ارزشیابی توصیفی در آموزش و پرورش ایران، رویدادی خجسته و نوآورانه در حوزه ی تعلیم و تربیت است که می خواهد تحولات بنیادین و گستردهای را در حوزه های متعدد جامعه ایجاد نماید. این نوع ارزشیابی، با ارائه الگوی کیفی، تلاش میکند، برخلاف الگوهای رایج ارزشیابی، به جای نگاه کمی نگری، از طریق توجه به معیارهای برنامه ی درسی و آموزشی، به عمق و کیفیت یادگیری دانش آموزان توجه کند و سپس تبیین و توصیفی از وضعیت آنها ارائه نماید. منظور از روش های توصیفی در ارزشیابی، توجه به رویکردی است که در آن، معلم تغییرات و تحولات ایجاد شده در دانش آموزان را با فنون متفاوت بررسی کرده و به صورت مشروح بر اساس شاخص های پیشرفت و یا اهداف از پیش تعیین شده به اطلاع دانش آموز و والدین می رساند.

نباید تنها با این توجیه که معلمی شغل انبیا است، از توجه به نیازها و سختی هایی که معلمان تحمل میکنند، چشم پوشید. اگر معلمی شغل انبیا است، باید این را نیز به خاطر داشت که انبیا بر انسان منت گذارده اند. در آیات و حیانی نیز حقی که آنان بر گردن انسانها دارند، گوشزد شده است. کار معلم با انسان است و انسان به عنوان اشرف مخلوقات، پیچیده ترین سیستمی است که در طبیعت مشاهده میشود. این موجود نه تنها خود پیچیده است، بلکه در جامعه رابطه پیچیده تری را به وجود میآورد که پیشبینی رفتار و سخن گفتن دقیق درباره او را به حداقل می رساند. اصولاً سروکار داشتن با انسان کار بسیار سختی است، خصوصاً اگر سروکار با اجتماع انسان ها باشد، کار سخت تر میشود. چون انسانها در اجتماع از نظر روانی، رفتارهای خاصی را از خود نشان میدهند که به تنهایی آن رفتارها را از خود بروز نمیدهند. برخورد با انسانهایی که در یک جا جمع شدهاند و با هم همسویی میکنند و اهداف مشترکی را دنبال میکنند و هر کدام شخصیت ویژه ای دارند باید بسیار هوشیارانه و ماهرانه باشد که کار هر کسی نیست. معلمی نیاز به توانایی و صرف انرژی فراوان دارد.

هشتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران

محل برگزاری: تهران

۲۵ تیر ۱۴۰۰

همچنین در هر نظام آموزشی، عوامل بسیاری با یکدیگر عمل می کنند تا یادگیری و پیشرفت تحصیلی برای دانش آموزان حاصل گردد. هر قسمت از این نظام باید به گونه ای آماده شود که دسترسی به بازده مطلوب و اهداف مورد نظر میسر شود، زیرا اگر جزئی از نظام از کار باز ایستد، کارایی اجزای دیگر نظام کاهش یافته و صدمه خواهد دید. با در نظر گرفتن و تجزیه و تحلیل درون دادهایی از قبیل متغیرهای فیزیکی، می توان با آگاهی بیشتری اقدام به برنامه ریزی نمود. البته علاوه بر عوامل فیزیکی، متغیرهای زیاد دیگری نیز وجود دارند که فرآیند یادگیری و پیشرفت تحصیلی را تحت تأثیر قرار می دهند که با انجام پژوهش می توان میزان تأثیر آنها را تشخیص داد. وقتی که نظامهای آموزشی اطلاعات لازم را در چنین زمینه های اساسی در اختیار نداشته باشند، نمی توان عملکرد صحیح را در عرصه های مختلف آموزشی و پرورشی انتظار داشت.

پیشینه تحقیق

معلم باید از دانش مرتبط با موضوعی که تدریس می کند برخوردار باشد و به مطالعه و تحقیق حرفه ای در خصوص دیدگاه های تئوریک متعددی پیرامون روش کلاس داری و تدریس بپردازد و نیز از دانش مرتبط با تفاوت های فردی دانش آموزان برای برنامه ریزی، یافته های حاصل از بررسی این فرضیه که بین مهارت های ارتباطی معلمان روش های معلمی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد، نشان داد که بین مهارت های ارتباطی معلمان روش های معلمی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

4

اکبری و همکاران (1394) با توجه به یافته های نظری و بررسی نظرات معلمان و مدیران در تحقیق خود پیشنهاد میکنند که الگوی مطلوب برنامه ریزی درسی در ایران، الگوی نیمه متمرکز است که در آن تصمیم های مربوط به ابعاد کلان به صورت متمرکز و تصمیم گیری در مورد برنامه درسی در ابعاد خرد، به سطوح دیگر واگذار شود و اینکه، قابلیت های حرفه ای معلمان در ایران در وضعیت کنونی پاسخگوی نیازهای برنامه ریزی درسی این الگوی نیمه متمرکز نیست و آموزش- های خاصی را می طلبد. به عبارت دیگر، قبل از اجرای الگوی نیمه متمرکز باید آموزش های لازم به معلمان داده شود تا قابلیت حرفه ای لازم در آنان برای پیاده سازی این الگو پدید آید.

پژوهشی توسط سعیدی (۱۳۸۶)، تحت عنوان مدیریت هم زمان مدارج تمرکز زدایی در نظام برنامه ریزی درسی انجام شد. نتایج نشان داد مدیریت همزمان مدارج تمرکز زدایی در نظام برنامه ریزی درسی (دکتر محمود مهر محمدی) نگاه "دوالیستی" یا صفر و یک به موضوعات و مسائل حوزه تعلیم و تربیت، که پیچیدگی های خاصی دارد، وافی به مقصود نیست. تاریخ اندیشه های تربیتی نیز از حقانیت این گزاره حکایت می کند. یکی از بحث های جدی در اکثر نظام های تعلیم و تربیت دنیا، مسئله تمرکز گرایی با تمرکز زدایی در نظام های برنامه ریزی درسی است که پیچیدگی مورد اشاره شامل حال این موضوع نیز می شود. متأسفانه اکثر پردازش های انجام گرفته با راه حل های ارائه شده در این زمینه، بر انگاره های دوالیستی متکی است و شاید به همین دلیل، در عمل راهگشای نظام های تعلیم و تربیت نبوده است. با الهام از این کاستی مزم، تلاش شده است ابتدا سطوح گوناگون آزادسازی تصمیم گیری درباره برنامه های درسی شناسایی و سپس مدیریت همزمان مدارج با سطوح تمرکز زدایی، در راه حل جایگزین، تبیین و تشریح شود. حاصل بحث، مدلی برای مدیریت نظام برنامه ریزی درسی است که با عنوان "مدل هسته ای" یا "مدل آشوبناک" از آن نام برده شده است. در پایان، مجموعه ای از بایدها و نبایدهای اجرایی ارائه شده که زمینه ساز تحقق این مدل است.

البته، این تصمیمات مربوط به برنامه درسی بوده و انواع، فرصت های یادگیری و تجربه کودکان را تحت تأثیر قرار می دهد، منابع انسانی کلید توسعه هر جامعه ای به شمار می آیند. هر اندازه برنامه ریزی برای آموزش نظامدارتر باشد، بهره برداری از پتانسیل نیروی انسانی بهتر خواهد بود، بهره برداری درسی که تمهید و ابزاری برای تدوین نظامدار برنامه درسی است و به متخصصان نظام آموزش و پرورش در پرورش نیروی انسانی کارآمد کمک میکند. برنامه های درسی نظامدار آموزش و پرورش به

دست اندر کاران کمک میکند تا بتوانند ضمن ارزشیابی و نظارت کافی به جریان اجرای برنامه های آموزشی، در حفظ، اصلاح و پرورش آن بکوشند.

پژوهشی توسط موسی پور (۱۳۸۷)، تحت عنوان برنامه ریزی درسی در ایران معاصر انجام شد. نتایج نشان داد برنامه ریزی درسی با مفاهیم متفاوتی از جمله به مثابه یک عمل، به مثابه یک نظام، به مثابه یک رشته، به مثابه یک دانش و به مثابه یک حرفه مطرح شده است. هر یک از این مفاهیم، نگاهی از یک منظر محسوب می شوند که محدود شدن به آن را شکل دهد. در بستر تاریخی، این معانی به شکل متوالی متولد شده اند و این توالی نشانه ای از بلوغ انسانی محسوب می شود.

از سوی دیگر، تعیین دقیق دوره معاصر در بررسی های تاریخی با دشواری هایی مواجه است؛ هر چند در بررسی تعلیم و تربیت نوین ایران، تاسیس دارالفنون را می توان نقطه عطف به حساب آورد و از شکل گیری سلطنت قاجار تاکنون را دوره معاصر خواند. جستجو در این دوره زمانی نشان می دهد که آشنایی ایرانیان با اروپا زمینه توجه آنان به تعلیم و تربیت نوین و تاسیس مدارس جدید را پدید آورد که در آنها، برنامه و برنامه ریزی درسی نقش محوری ایفا می کرد. در همین ارتباط، گرایش دولت به نظارت بر نظام تربیتی و پذیرش مسئولیت در این زمینه به همراه توجه به نقش آموزش و پرورش در شکل دهی به ارزش های اجتماعی، سبب شد تا در تنظیم سازمان آموزش و پرورش، نظام برنامه ریزی درسی نیز لحاظ شود.

این یافته با نتایج به دست آمده از پژوهش هایی که در این زمینه انجام شده اند در تبیین این یافته می توان گفت که معلم باید از دانش کافی در زمینه برنامه ریزی برای تدریس و استراتژی های آموزشی متنوع برای انتقال مطالب و نیز روش های متنوع ارزشیابی رسمی و غیر رسمی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان برخوردار باشد. بدیهی است که معلم متخصص در این زمینه می تواند راهکارهای مناسبی را در فرایند یاددهی-یادگیری برای پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تعبیه نماید و به آنها در جهت موفقیت تحصیلی کمک نماید، سازگاری دارد.

آموزش و پرورش، زیر بنای توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه است. بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت و ترقی جوامع پیشرفته نشان می دهد که همه این کشورها، آموزش و پرورش توانمند و کارآمدی داشته اند. همچنین در هر نظام آموزشی، عوامل بسیاری با یکدیگر عمل می کنند تا یادگیری و پیشرفت تحصیلی برای دانش آموزان حاصل گردد.

بحث و نتیجه گیری

نظرات معلمان نشان داد ساختار روابط آموزشی معلم دانش آموز در فضای مجازی دیگر نمی تواند در قالب رویکرد بالا پایین پیش رود. به نظر می رسد الزامات درگیر شدن در تدریس و یادگیری مجازی روابط معلم دانش آموز را از رویکرد سلسله مراتبی رایج در فضای حضوری خارج کرده و آن را به فضایی دموکراتیک تر کشانده است. این فضای جدید، ارتباط آموزشی دانش آموز با معلم را در هر زمان و مکان فراهم ساخته و دانش آموزان بیش از آنکه به ارتباط حضوری بسنده کنند. بنابراین به نظر می رسد روابط معلم و دانش آموز که می تواند مبنای اصلی یادگیری محتوا باشد تا حدی متحول شده است. صاحب نظران فضای مجازی نیز بر این باورند که آموزش مجازی فقط شامل آموزش از دور نمی شود، بلکه گسترش می یابد و تبدیل به شبکه توزیع جهانی منابع آموزشی، شامل محتوای غنی و روابط گسترده تر با معلمان دروس می شود. چنانچه اینگونه باشد، نتیجه کار یک محیط آموزشی غنی است که همه به راحتی به آن دسترسی دارند.

هر قسمت از این نظام باید به گونه ای آماده شود که دسترسی به بازده مطلوب و اهداف مورد نظر میسر شود، زیرا اگر جزئی از نظام از کار باز ایستد، کارایی اجزای دیگر نظام کاهش یافته و صدمه خواهد دید. با در نظر گرفتن و تجزیه و تحلیل درون دادهایی از قبیل متغیرهای فیزیکی، می توان با آگاهی بیشتری اقدام به برنامه ریزی نمود. البته علاوه بر عوامل فیزیکی، متغیرهای زیاد دیگری نیز وجود دارند که فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی را تحت تأثیر قرار می دهند که با انجام پژوهش می توان میزان تأثیر آنها را تشخیص داد. وقتی که نظام های آموزشی اطلاعات لازم را در چنین زمینه های اساسی در اختیار نداشته باشند،

هشتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران

محل برگزاری: تهران

۲۵ تیر ۱۴۰۰

نمی توان عملکرد صحیح را در عرصه های مختلف آموزشی و پرورشی انتظار داشت. یافته ها حاکی از وجود رابطه معنادار بین عوامل خانوادگی با پیشرفت تحصیلی فرزندان در دو گروه دختر و پسر می باشد. عوامل خانوادگی بررسی شده شامل پایگاه اجتماعی-اقتصادی سطح تحصیلات در خانواده. امکانات و توجه و نابسامانی و مشکلات در خانواده می باشد که با پیشرفت تحصیلی رابطه معنا دار دارند.

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تحت پوشش ارزشیابی توصیفی بیشتر از دانش آموزان مدارس سنتی است. یافته ها نشان داد که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تحت ارزشیابی توصیفی در درس های ریاضی، علوم و بخوانیم-بنویسیم به مراتب از دانش آموزان مدارس عادی بهتر بوده است. در واقع الگوی ارزشیابی سنتی که اغلب مبتنی بر اهداف آموزشی به شکل ماشینی و به صورت معلم-شاگرد به اندازه گیری آموخته های شاگردان میپردازد، عوارضی همچون اضطراب، بحران، ترس، رقابت ناسالم، عدم اعتماد به نفس و امنیت را به دنبال دارد. در حالی که روش نوین ارزشیابی توصیفی، با فراهم آوردن رابطه متقابل و هماهنگی میان تدریس و یادگیری از یک سو و ارزشیابی از سوی دیگر نظام ارزشیابی را در خدمت یادگیری رو به رشد و بالنده قرار می دهد.

در واقع در این نوع ارزشیابی، فراگیران افرادی فعال پنداشته میشوند که در جریان یادگیری منفعل نبوده و خود، دانش خود را می سازند. در ارزشیابی توصیفی فراگیر همچنان که در جریان یادگیری مشارکت دارد در فرآیند ارزشیابی نیز شرکت میکند و به رشد، بهبود و اصلاح یادگیری خود می پردازد. گزارش همسالان در قالب همسال سنجی تعامل احساسی و شناختی را بین دانش آموزان برقرار کرده که خود زمینه بهبود یادگیری را فراهم میسازد. در این ارزشیابی، فراگیران به صورت مستمر نقاط ضعف خود را شناسایی و در جهت رفع آن اقدام می-کنند. بنابر این در این الگو بر خلاف الگوی سنتی، ارزشیابی در مسیر یادگیری قرار می گیرد و علاوه بر موقعیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شاهد همدلی، اصالت، احترام، امنیت، اعتماد، ثبات، حمایت و آزادی نیز خواهیم بود.

منظور از پیشرفت تحصیلی، موفقیت در امر تحصیل است که می تواند به مهارت در امری خاص یا تخصص در بخشی از دانش منجر شود. پیشرفت تحصیلی یا موفقیت تحصیلی، معلومات یا مهارت های اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوعات درسی است که معمولاً به وسیله آزمایش ها و نشانه ها یا هر دو که معلمان برای دانش آموزان وضع می کنند، اندازه گیری می شود. مسائل قابل مطالعه در عرصه نظام آموزش عالی، موضوع «روابط قدرت» در فضای مدرسه است. در این مطالعه، یافته های حاصل از مصاحبه نشان داد این رابطه شاکله جدیدی به خود گرفته است. یافته های این بخش را می توان در چهار حوزه روابط معلم دانش آموز، دانش آموز دانش آموز، معلم دانش آموز - مدرسه و معلم معلم، طبقه بندی نمود.

توجه اساتید به مشکلات فرهنگی آموزش مجازی و معنادار بودن این مؤلفه به نوعی بیانگر این موضوع است که از نظر اساتید آموزش مجازی هنوز هم این نوع آموزش در بین افراد جامعه به عنوان یک آموزش رسمی و مورد قبول مدرسه‌ی مطرح نبوده و به نوعی جامعه با یک مقاومت برای شرکت یک فرد به عنوان دانش آموز در این نوع آموزش ها روبه روست. معنا داری دیگر مؤلفه های، فنی، حقوقی، سازمانی و مالی نیز به نوعی نشان دهنده مشکلات فراوانی است که آموزش مجازی مدرسه‌ی با آنها به عنوان یک چالش رو به روست. اما معنادار نبودن مؤلفه های شناختی، اجرایی، آموزشی از نظر اساتید می تواند نگاه مثبت و آمادگی اساتید و دانش آموزان آموزش مجازی را در پذیرش این شیوه به عنوان یک شیوه تدریس و تحصیل در مدرسه دانست. در واقع این نتیجه بیانگر این موضوع است که نه تنها تعهد و آمادگی اساتید در ارائه این نوع آموزشها بالاست بلکه از نظر اساتید دانش آموزان شرکت کننده در این آموزش ها نیز از هر جهت آمادگی و شناخت لازم را نسبت به این نوع آموزشها داشته و با علاقه در مباحث درسی خود شرکت می کنند و اساتید با مشکل خاصی در این رابطه مواجه نیستند.

کارایی روش‌هایی نظیر سخنرانی، انتقال اطلاعات از معلم به دانش آموز و به یادسپاری و تأکید بر محفوظات که شالوده روش‌های سنتی تدریس است مدت‌هاست مورد ایراد و پرسش قرار گرفته است (حیدری و همکاران، 1388). از نتایج پژوهش حاضر می توان

هشتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران

محل برگزاری: تهران

۲۵ تیر ۱۴۰۰

در دوره های ضمن خدمت آموزش معلمان، در تدریس درس روش و فنون تدریس در مدرسه ها و مراکز تربیت معلم استفاده نمود. به کارگیری این روش ها حتی به صورت کارگاهی در آموزش معلمان منجر به بهبود کیفیت تدریس می شود. شکل گیری رویکرد سطحی مطالعه جهت بدست آوردن نمرات قبولی و گذراندن امتحانات کلاسی باعث کاهش انگیزه دانش آموزان خواهد شد. انگیزه دانش آموزان به تحصیل در صورتی افزایش می یابد که به آنها کمک شود تا خود را درک کنند. دانش آموزانی وجود دارند که پس از شکست های پیاپی در یادگیری، به تعریف ضعیفی از خود می رسند و بین این موفقیت ها و اعمال خود رابطه نزدیکی نمی بینند و تمام شکست های خود را به فقدان توانایی نسبت می دهند. علت به وجود چنین دیدگاهی این دانش آموزان به این نتیجه می رسند که تلاش های آنها فایده ای نخواهد داشت و در نتیجه دست از تلاش و کوشش بر می دارند. از این رو، معلمان باید به این گونه دانش آموزان آموزش دهند که ممکن است تفسیرهایشان واقعیت نداشته باشد و باید سایر احتمالات را هم در نظر بگیرند. در نتیجه تغییر چنین دیدگاهی و آموزش تغییر تفسیر واقعیت ها، شکست در دانش آموزان را باید از فقدان توانایی به فقدان کوشش در آنان تغییر دهند (سیف، 1387).

ساختمان سلامت عقلانی کودک، از طریق الفاظ و عبارات و داستان ها و از طریق مشاهدات مانند کتاب و مجلات و نیز از طریق رادیو و تلویزیون (داستانها و نمایشنامه ها) نهاده میشود و همگی آنها سازنده ی رشد عقلانی کودک است (حجتی، 1370، ص 38).

پیوند دین و اخلاق به اندازه ای عمیق و گسترده است که شاید بتوان گفت: دین و اخلاق یکی است؛ و دین عامل ایجاد خلق نیک و رفتار پسندیده اخلاقی است. بر طبق این یکی کردن، اخلاق از سر چشمه دین مستفیض می گردد. پیامبر اسلام (ص) فرمودند: «بعثت لاتمم مکارم الاخلاق» غایت و هدف بعثت رسول اکرم (ص) تکمیل اخلاق مردم بوده است (حجتی، 1370، ص 235).

اعمال و حرکاتی که روزانه کودکان انجام می دهند شاید به تنهایی کوچک و نا قابل باشد و اهمیت و تاثیر عمده ای نداشته باشد اما آنها به منزله ی ذرات برف می باشد که دانه دانه فرود می آید و بتدریج با آمیخته شدن ذرات کوچک با هم و در نهایت بر اثر تراکم مجموع آنها بهمن های بزرگ و خطرناک را تشکیل می دهند (رشید پور، 1378، ص 109). سرعتی که دانش آموز در تکمیل پایه ها و درجات گوناگون دارد و بر حسب مقدارش، پیش افتادگی و سرعت یا عقب ماندگی وی اندازه گیری می شود (بیابانگرد، به نقل از مرادی، 1387) پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش ها در این نظام در واقع تلاش برای جامعه عمل پوشاندن به این امر تلقی می شود. به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به سرنوشت کودکان، رشد و تکامل موفقیت آمیز آنان و جایگاه آنها در جامعه علاقه مند و نگران است و انتظار دارد دانش آموزان در جوانب گوناگون، اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی ها و نیز در ابعاد عاطفی و شخصیتی، آنچنان که باید پیشرفت و تعالی یابند (پورشافعی، به نقل از مرادی 1392).

خانواده از نهادهای مهم و بنیادی جامعه است که نقش اساسی در زندگی فرد و جامعه دارد. امری غیر قابل تردید است. اگر چه فرزند از جامعه و اجتماعی، اهمیت خانواده در حکم نهادی ولی بیشتر تحت تاثیر خانواده است. تاثیر خانواده در کودک و نقشه ای مهم همسالان تاثیر می گیرد، آن در جنبه های سازندگی، فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و غیره بسیار مهم و عظیم است (قائمی، 1380) تاثیر خانواده در رشد همه جانبه کودک از لحظه تولد آغاز و با قدرت و فراگیری خاصی آشکار میشود و در سراسر زندگی باقی می ماند. روابط صحیح و متعادل والدین و فرزندان یکی از عوامل اثر در سلامت و بهداشت روانی آنان است. تحقیقات نشان

هشتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران

محل برگزاری: تهران

۲۵ تیر ۱۴۰۰

می دهد که در میان عوامل گوناگونی مؤ تاثیر متقابل کودک و والدین و که در پرورش و شخصیت سالم در کودکان و نوجوانان مؤثرند. (نوابی نژاد، 1380)

فهرست منابع :

- اکبری و همکاران، (1394) برنامه ریزی تحصیلی. تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی.
- اختیاری، فریدون، (1391) آینده شغلی. تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی.
- ادری و هاوارد نیکلس (1372) راهنمای عملی برنامه ریزی درسی، ترجمه داریوش دهقان، تهران: انتشارات قدیانی.
- بحرینی بروجنی، مجید (1393) ؛ میر شاه جعفری، ابراهیم و لیاقتدار، محمد جواد ، بررسی میزان رعایت اول علمی تدوین محتوا در درس تفکر و پژوهش پایه پنجم راهنمایی، مجله رویکردهای نوین آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان. سال نهم، شماره ۲، ص ۲۶۱.
- بولتون، رابرت، (1381) روانشناسی روابط انسانی (مهارت های مردمی)، ترجمه حمید رضا سهرابی، تهران: انتشارات رشد.
- خدایار، ابراهیم و اعظم فتحی (1387) هویت ملی در کتاب های درسی آموزش و پرورش ، مورد مطالعه: مقطع متوسطه « فصلنامه مطالعات ملی .
- دهقانی، مرضیه (1383) ، تحلیل محتوای کتاب های تعلیمات دوره راهنمایی بر اساس مهارتهای اجتماعی و بررسی دیدگاه های آموزگاران دوره راهنمایی، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- عابدی، احمد، لیاقت دار، محمد جواد اسماعیلی، مریم؛ قضاوی، منصوره (1389) ، تحلیل محتوای کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی ایران به لحاظ توجه به معضلات زیست محیطی. مجله اندیشه های نوین تربیتی دوره ۶ شماره ۴، ص ۱۲۳-۱۵۲.
- فتحی واجارگاه، کورش، (1384) اصول برنامه ریزی درسی، تهران: انتشارات ایران زمین.
- فلتاش، عباس صالحی، مسلم؛ میرزایی، حسن (1391) . تحلیل محتوای برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره راهنمایی ایران از منظر توجه به ویژگی های شهروند جهانی، مجله پژوهش در برنامه ریزی درسی، شماره ۳۵، ص ۱۱۷-۱۳۱.
- محرابی ، سمیه (1375) ؛ فرایند برنامه ریزی آموزشی، تهران: انتشارات مدرسه.